

pròxims, i que ja hem vist documentat a Cat. el 1166 i en el Nord i Sud de França des de princ. S. XIII. Ben mirat aquesta solució, incomparablement més simple i convincent que la de Bruch-Wartburg, és certament molt més convincent que aquesta i potser tant o més que la pre-romana, puix que, així com així, el cat. *pleixell* demostra que l'encreuament de les dues famílies, amb més o menys extensió, es va produir. I així ho confirmen: el bearn. *plechère* = *pachère* (Palay, s. v. *pach-*), prov. alpí *pleisselaire* «montant d'un cadre de porte» (Haute-Ubaye), bearn. *plech* «haies» (Palay). Més: el *Plech d'Esclassan*, on s'han fet troballes arqueològiques (Polge, *Mlle. Phil. Gers.* 1960, 36), i el vell NL català *Cercpleixat*, testificat en un doc. berguedà de 954 (vef de *Roset*, Serra Vil., *Pinós i Mat.* III, 81): o sigui *Q(U)ERCUS \*PLAXATUS* 'alzines de branques entreteixides' (com si diguéssim *plexis de cbène*).

DERIV.: *Peixeraire*. *Peixeró*.

<sup>1</sup> No tan clar en un doc. comenger de 1168: «mo-lendini et quidquid ad illos pertinēt, et aquae et *pacerie et riparie et ripaticie*», a. 1168, Mondon, *Grande Ch. de St. Gaudens*, 130, on (la trad. «droits de rive» sembla referir-se només a *ripaticie*) la *c* potser és mera grafia aproximada. — <sup>2</sup> De fet hi ha també algunes altres dades castellaneres i portugueses, que aquestes potser sí que són derivades de *pesca*: «Billa Onia cum suas kasas --- et molinos et *pesca-rias* et kannariekas, in flumine Uesca» en un doc. de 1011 de Cast. la Vieja (MzPi., *Orig.*, 36), i altres d'aquests temps i llocs: p. ex. *peschera* 1220, Montaña, MzPi., *D. Li.*, 5.19; *Minho pesqueira* «açude num rio, ainda que não tenha boqueiros de pesca», *RLus.* xxv, 188; i algunes dades, de forma semblant, de Palència, Sierra de Gata i potser Galícia; així com Valles del Esca (p. j. Sos) *pesquera* «presa de cañas dispuestas en forma de V, que se hace en el río para detener a los peces» (Alvar, *ArchFilAr.* VIII, 44). D'aquests ja es veu, *pel* sentit, que no és més que un parònim, que no ens interessa gaire; dels <sup>2</sup> primers, el context suggereix un sentit com el nostre o semblant.; tanmateix ens cal recordar que, com establí MzPi. (*Orig.*, 62) hi ha grafia *sc* = *š* en docs. burgalesos del S. XI i X (*Scemeno*, *Scemenex*, *Scavierre* etc.) i encara que no en veig més ex. en el doc. de 1011, tanmateix podria ser-ho aquest; de fet també veig un cas de lleonès ant. *paxeres* (que podria contenir un ex. primerenc de plural lleonès en *-es* -*as*): «vendemos --- quanta heredad nos avemos --- en Estelielo --- con casas, solares --- uortos, tierras, prados, *paxeres*, heras, árboles, montes, fontes ---» <sup>3</sup> Lleó 1246 (Staaff, *Docs. Leon.*, 83.6, p. 235 suggeria que fos una *x* = cast. *h* LI, cas isolat i en aquell temps impossible). En conjunt, doncs, no és improbable que hi vagi haver alguna representació del nostre mot *peixera* en el Nord castellà en els Ss. XI-XIII, però hem de deixar-ho a reserva de més confirmació. En tot cas, àdhuc si en part tenim aquí derivats de *pesca*, això no pot comptar contra l'etim. *PAXARIA* del català i el gallo-romànic. — <sup>3</sup> Un altre intent, encara pitjor, és el de Tilander (*ZRPb.* XLVII, 523-40), <sup>60</sup>

ja refutat suficientment per MROques, *Rom.* LIV, 603-4, i el mateix Wartburg.

*Peixerot*, *peixet*, *peixeta*, *peixatella*, V. *peix* *Peiximent*, V. *peixer* *Peiximinuti*, V. *peix* *Peixina*, *peixir*, *peixit*, *peixiu*, V. *peixer* *Peixó*, *peixolí*, *peixoner*, *-nera*, *peixoneria*, *peixopalo*, *peixós*, *peixot*, V. *peix* *Pejallida*, V. *pagellida* (PAGELL) *Pejoratiu*, V. *pitjor*

PÈL, del ll. PĪLUS id. □ 1.<sup>a</sup> doc.: orígens.

«Dit fo a l'emperador que moltes femnes servien als sants, per què manà que hom no les hi gequis intrar; e quant fo dit a Santa Nadala, éla -s tolc los *pèls*, es vestí con a home, per so que posqués servir als sants»: doncs aquí amb el significat de 'cabells (del cap)', *VidesR*, 199r1 traduït *se ipsam tonsuravit*, 600.14; per a d'altres testimonis antics d'aquest valor (que avui és rar en català i ha quedat limitat a parlar val. i ribag., però que es troba també en BMetge etc., veg. *AlcM*, § 2b). Aquesta és també l'acc. típica dels parlers de transició cap al llgd. (*el pèl* o *al pèl* del cap), a Vingrau i Perillós, *al pèl* 'els cabells' a Formiguera de Capcir (1960); semblantment, diuen no pas *els cabells* sino *es pèls* a la Vall de Gistau (1965) amb valor col·lectiu. En Cerverí trobem *pèl* en sing., en aquest sentit: «e las unglas e-ls corns e-l *pèl* mudar» (18/91.6 en el ms. cat. i bàsic de Cerverí, així com en el ms. llengüadocià R, per més que l'altre llgd. hi posi *e-ls pèls*), «avetz *pel* blon d'aur, qui gen lutz» 'teniu cabells rossos' (67/92.19). En oc. ant. *pels* en Bertran de Born, però també hi hagué qui deia *lo pel* ~ Bestiari i Fragment d'Alexandre (Appel, *Chr.*, gloss.) i en el *Boeci* (v. 107).

<sup>35</sup> Del *pèl* d'animals tenim documentació no menys antiga; i en particular quan es tracta de la pell d'un animal, o drap obtingut de la pell: «que neguna no gos fer ne texir negun drap de *pèl* de camell, ne de *pèl* de ventre de someres, ne negun drap on hage stam de madrich, sots ban de perdre lo drap» 1383, reglament dels drapers de Bna. (*CoDoACA* XI, 261). «Narpan --- cor conricció se començà a acostar a son coratge, ell obehí a Blanquerna, e vestí a sa carn aquell àbit, qui era de *pèl* de boc» (doncs, 'cilici'), Llull (*Blanq.*, *NCl.* II, 272.3); «als animals no-ls cal roba, que han bona pell ab *pèls*; la ovella, lana», StVicentF (*Serm.* II, 130.28). El timbre de la *e* d'aquest mot és obert no sols en cat. or., sinó també en l'occid. i el valencià (a causa de la *l* següent), mentre que es diu *pèl* a les Illes (*BDLC* XI, 15).

L'acc. 'qualitat', que documenta *AlcM* en § 1, 3, es pot canviar aplicant-la al color de les cavalcadures; és corrent en català: tanmateix, d'això es passà a 'manera de ser de les persones', que és quasi el que significa en l'expressió proverbial «una rossa de mal *pèl*»; és molt normal en gascó antic: «bestiars de totz *peus* et mieys-godanhers» a. 1410; des d'on passà a designar la condició jurídic-pastoral: «bestiar de tot *peu*: brau o maset et miey-godanher» 1425 (*Cart. d'Ossau*, 118.42, 1380).